

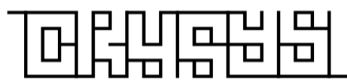
HÁLÓZATI RENDSZEREK
ÉS SZOLGÁLTATÁSOK
TANSZÉK

Kriptográfiai kódolás – 2. rész

VIHIBB01 – Kódolás és IT biztonság (2023)

Dr. Buttyán Levente

CrySyS Lab, BME
buttyan@crysys.hu

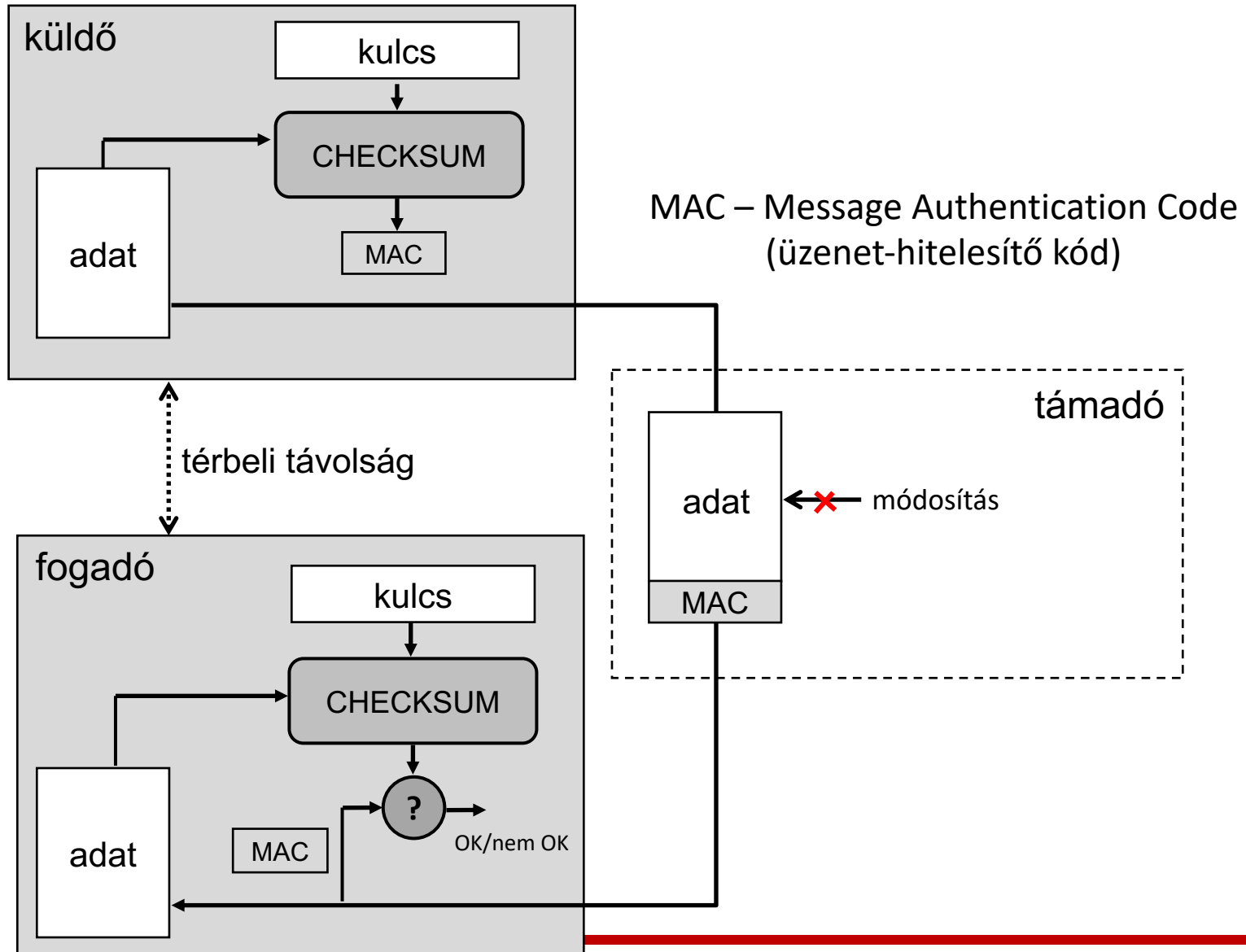

www.crysys.hu

M Ű E G Y E T E M 1 7 8 2

Az üzenet-hitelesítés modellje

Hash függvények

Kriptográfiai hash függvények

- Egy hash függvény tetszőlegesen hosszú bemenetből egy adott fix hosszúságú (n bites) kimenetet állít elő
- Jelölés és terminológia:
 - x – üzenet (bemenet)
 - $y = H(x)$ – hash érték, üzenet lenyomat
- Tipikus alkalmazások:
 - jelszó hash-elés
 - adat hash-elése digitális aláírás előtt
- Példák:
 - (MD5, SHA-1), SHA-2 (függvény család), SHA-3 (függvény család)

Hash függvények tulajdonságai

- Könnyű (általában gyors) számíthatóság
 - Adott x bemenetre, a $H(x)$ hash érték könnyen számolható
- **Gyenge ütközés ellenállóság** (második ősképp ellenállóság)
 - Adott x bemenethez, nehéz olyan x -től különböző x' bemenetet találni, melyre $H(x') = H(x)$
- **Erős ütközés ellenállóság** (ütközés ellenállóság)
 - Nehéz két különböző x és x' bemenetet találni, melyre $H(x) = H(x')$
- **Ősképp ellenállóság** (egyirányúság)
 - Adott y hash értékhez (melynek egyetlen ősképe sem ismert), nehéz olyan x bemenetet találni, melyre $H(x) = y$

A hash függvény mint véletlen függvény

- Az ütközés ellenálló hash függvények véletlen függvényként modellezhetők (a blokk rejtjelezőkhöz hasonlóan)
 - Egymáshoz hasonló bemenet hash értéke teljesen különböző
 - Pontosabban, 1 bit változás a bemenetben a kimenet bitjeinek kb. felét változtatja meg (**lavina hatás** - avalanche effect)
- Illusztráció:
 - SHA1("The quick brown fox jumps over the lazy dog")
--» 2fd4e1c67a2d28fced849ee1bb76e7391b93eb12 (20 byte = 160 bit)
 - SHA1("The quick brown fox jumps over the lazy cog")
--» de9f2c7fd25e1b3afad3e85a0bd17d9b100db4b3 (20 byte = 160 bit)
 - a második hash érték 81 bitben különbözik az elsőtől

PyCryptodome: Hash függvények

- `Crypto.Hash` modul
- Támogatott algoritmusok:
 - MD2, MD5, RIPEMD, SHA-1, SHA-2 (család), SHA-3 (család), Blake2
- Használati példa: SHA256 (a SHA2 család egy tagja)
 - Egy új hash objektum a `SHA256.new()` hívással hozható létre
 - A hash objektum `update()` függvényével tetszőleges hosszú bemenet feldolgozható
 - Magát a hash értéket a `digest()` függvény állítja elő
 - Vagy használhatjuk a `hexdigest()` függvényt is, ami hex formátumban adja vissza a hash értéket

PyCryptodome: Hashelés SHA256-tal

```
from Crypto.Hash import SHA256
```

```
sha256-test.py
```

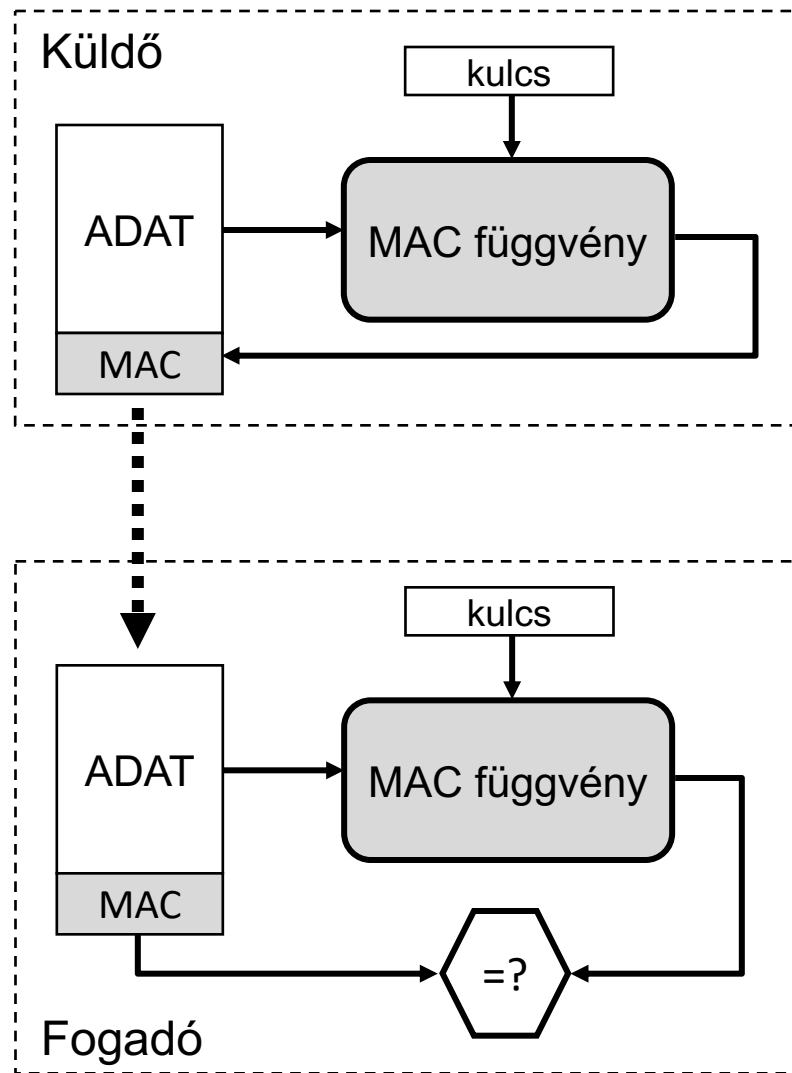
```
h = SHA256.new()
text = b'Hello World! SHA256 is a hash function with an output size of 256 bits. '
h.update(text)
text = b'It is member of the SHA-2 family of hash functions.'
h.update(text)

print(h.hexdigest()) # equivalent to print(h.digest().hex())
print(h.digest())
```

MAC függvények

MAC függvények

- Tetszőlegesen hosszú bemenetből és egy fix (k bit) hosszúságú kulcsból, egy fix (n bit) hosszúságú kimenetet állítanak elő
- Úgy lehet rájuk gondolni, mint két bemenettel rendelkező hash függvényekre
- Szolgáltatások:
 - **Üzenet-hitelesítés és –integritás-védelem:** a MAC sikeres ellenőrzése után, a fogadó tudja, hogy az üzenetet olyan valaki küldte, aki ismeri a kulcsot (azaz a küldő), és az nem változott meg az átvitel során
- Példák:
 - HMAC, CBC-MAC, CMAC

MAC függvények biztonsága

- Támadói modellek
 - A támadás célja lehet:
 - » Érvényes MAC érték előállítása egy vagy több üzenethez (MAC hamisítás)
 - » A MAC kulcs megfejtése (a MAC függvény feltörése)
 - A támadó számára rendelkezésére álló információk jellege:
 - » Ismert üzenet-MAC érték párok (átvitel során megfigyelhetők)
 - » (Adaptívan) választott üzenetekhez tartozó MAC értékek (orákulum támadás)
- A MAC függvények elvárt biztonsági tulajdonságai
 - key non-recovery
 - » A K titkos MAC kulcs megfejtése nehéz feladat, még akkor is ha a támadó megfigyel vagy egy orákulumtól megszerez egy vagy több (m_i, M_i) üzenet-MAC párt
 - computation resistance
 - » Tetszőleg m üzenetre, nehéz érvényes M MAC értéket előállítani, még akkor is ha a támadó ismer érvényes (m_i, M_i) üzenet-MAC párokat (és $m \neq m_i$)
 - » A „computation resistance” tulajdonságból következik a „key non-recovery” tulajdonság, de ez fordítva nem feltétlenül igaz

MAC függvények elleni nyers erő támadások

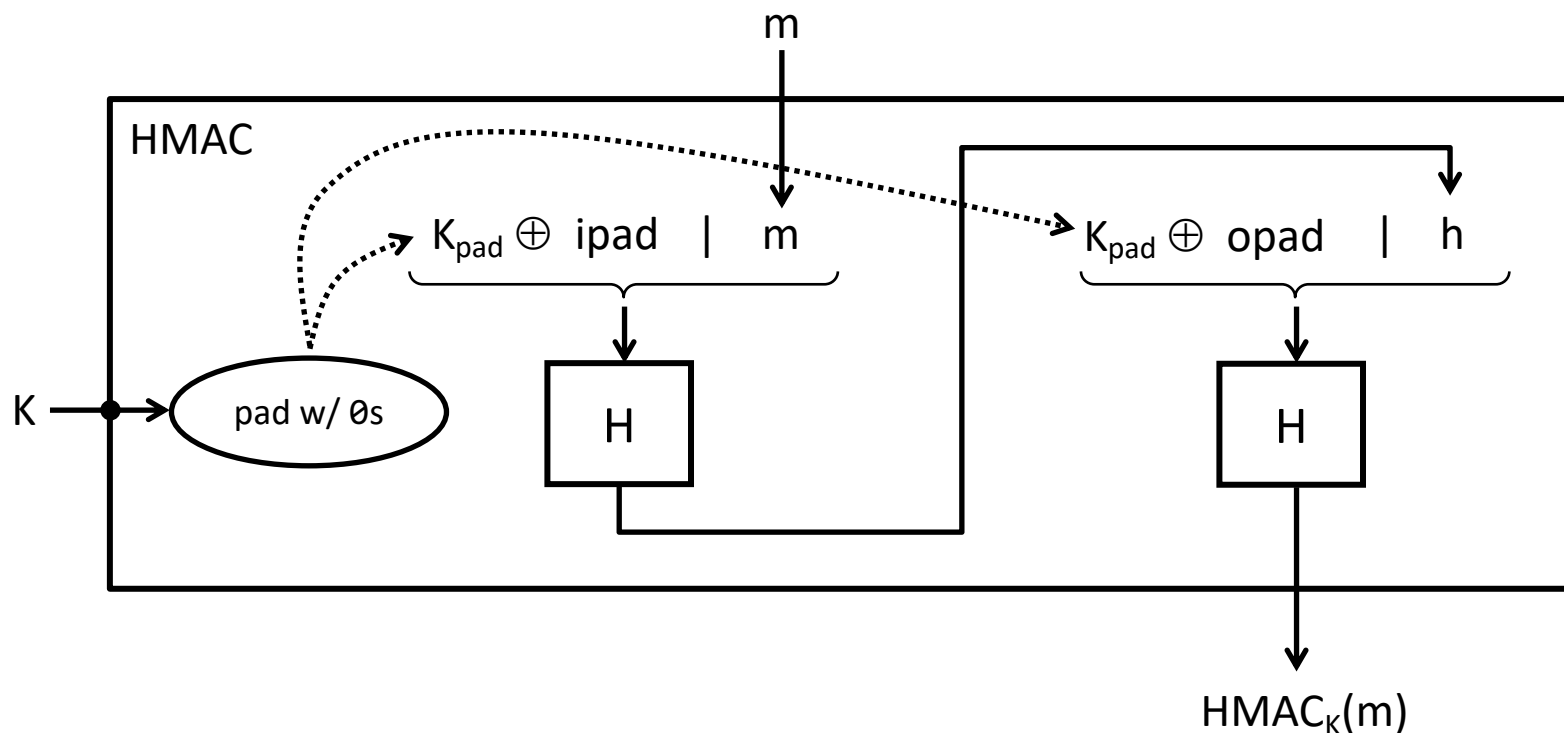
- Egy adott üzenethez véletlen választott MAC érték 2^{-n} valószínűséggel helyes --» a kimerítő próbálkozás átlagos komplexitása 2^{n-1}
- A kimerítő kulcskeresés komplexitása 2^{k-1}
 - Tegyük fel, hogy van pár megfigyelt (m_i, M_i) üzenet-MAC párunk
 - Minden lehetséges kulccsal kiszámoljuk az m_i MAC értékét és összehasonlítjuk M_i -vel
 - Ha nincs egyezés, akkor új kulccsal próbálkozunk
 - Egyezés esetén a kulcsot teszteljük az összes rendelkezésre álló (m_i, M_i) páron
 - Ha a kulcs mindegyik párra működik, akkor ez lesz a jó kulcs

--» $\min(2^k, 2^n)$ -nak elegendően nagyoknak kell lennie ahhoz, hogy a gyakorlatban egyik nyers erő (brute force) támadás se működjön

HMAC

$$\text{HMAC}_K(m) = H((K_{\text{pad}} \oplus \text{opad}) \mid H((K_{\text{pad}} \oplus \text{ipad}) \mid m))$$

- H egy hash függvény, mely
 - » a bemenetét b bites blokkokban dolgozza fel
 - » kimenete n bites
- K_{pad} a K kulcs nullákkal kitöltött változata, melynek hossza b bites
- ipad és opad b bit hosszú konstans értékek

PyCryptodome: MAC függvények

- Crypto.Hash modul
- Támogatott algoritmusok:
 - HMAC (hash függvényből konstruált MAC függvény)
 - CMAC (blokkrejtjelezőből konstruált MAC függvény)
- Használati példa: HMAC (a SHA256 hash függvénnyel)
 - Új HMAC objektum a HMAC.new() függvénnyel hozható létre, melynek bemenetként megadható a MAC kulcs és a használni kívánt hash függvény
 - A HMAC objektum update() függvényével tetszőleges hosszú bemenet feldolgozható
 - Magát a MAC értéket a digest() függvény állítja elő
 - Vagy használhatjuk a hexdigest() függvényt is, ami hex formátumban adja vissza a MAC értéket

PyCryptodome: MAC számítás HMAC-kel

```
from Crypto.Hash import HMAC, SHA256
```

hmac-test.py

```
mackey = b'yoursecretMACkey'
```

```
mac = HMAC.new(mackey, digestmod=SHA256)
```

```
msg = b'Hello World! HMAC is a keyed hash function. '
```

```
mac.update(msg)
```

```
msg = b'This example uses the SHA256 hash function. '
```

```
mac.update(msg)
```

```
msg = b'However, you can change this and use another hash function too.'
```

```
mac.update(msg)
```

```
print(mac.hexdigest()) # equivalent to print(mac.digest().hex())
```

```
print(mac.digest())
```

Digitális aláírás

Digitális aláírás sémák

- Aszimmetrikus kulcsú primitív
- Hasonló a MAC függvényhez, de a digitális aláírás
 - a fogadó által hamisíthatatlan
 - bármely harmadik fél által ellenőrizhető
- Szolgáltatások:
 - **Üzenet-hitelesítés és –integritás-védelem:** az aláírás sikeres ellenőrzése után, a fogadó tudja, hogy az üzenetet a küldő küldte, és az nem változott meg az átvitel során
 - **Eredet letagadhatatlanság:** a fogadó bárkinek bizonyítani tudja, hogy az üzenetet a küldő küldte (ezért azt a küldő nem tudja letagadni)
- Példák: RSA, DSA, ECDSA

Függvények és terminológia

- Kulcspár generáló függvény $G() = (K^+, K^-)$
 - K^+ – publikus kulcs
 - K^- – privát kulcs

- Aláírás generáló függvény $S(K^-, m) = s$
 - m – üzenet
 - s – aláírás

- Aláírás ellenőrző függvény $V(K^+, m, s) = \text{OK vagy nem OK}$

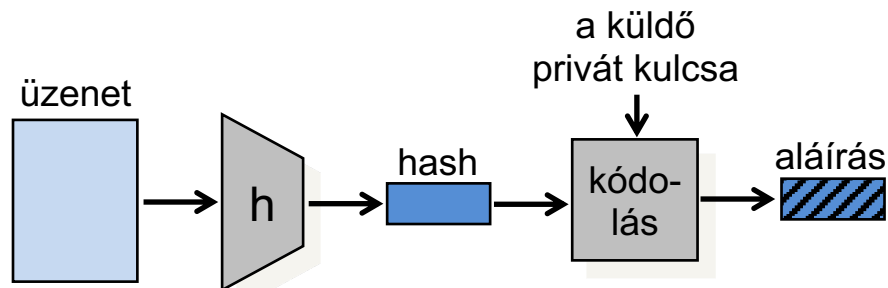
A digitális aláírás biztonsága

- A publikus kulcsú rejtjelezőkhöz hasonlóan, a biztonság nehéznek vélt matematikai problémákra van visszavezetve
- Támadói modellek
 - A támadó rendelkezésére álló információk jellege:
 - » Csak a publikus aláírás ellenőrző kulcs áll rendelkezésre (key-only attack)
 - » Rendelkezésre állnak üzenet-aláírás párok (known-message attack)
 - » A támadó (adaptívan) választott üzenetekhez megkaphatja az érvényes aláírást egy orákulumtól (chosen-message attack)
 - A támadás lehetséges céljai:
 - » Aláírás hamisítása
 - Érvényes aláírás előállításra olyan üzenetre, amihez eddig nem volt megfigyelt vagy orákulumtól szerzett aláírás
 - » A privát aláíró kulcs megfejtése

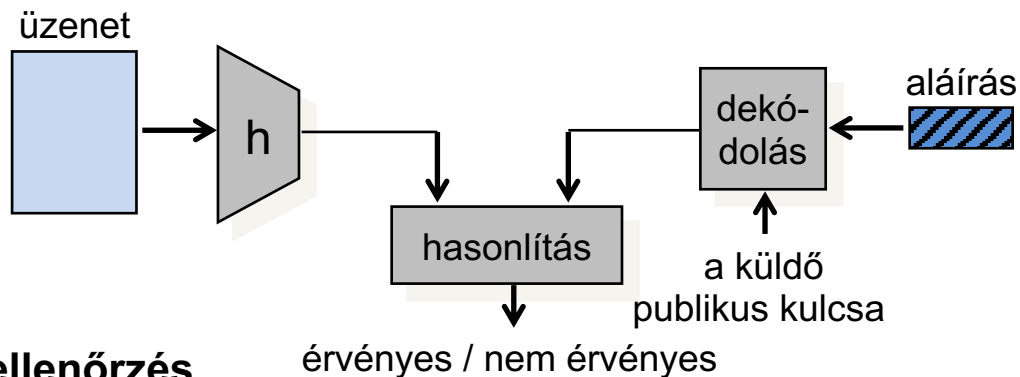
Hash-and-sign modell

- Nagy inputon végzett publikus/privát kulcsú műveletek lassúak
- A hatékonyság növelhető, ha nem magát az üzenet írjuk alá, hanem annak a hash értékét
- Ekkor nagyon fontos, hogy a hash függvény ütközés ellenálló legyen (miért?)

aláírás generálás

ellenőrzés

PyCryptodome: Digitális aláírás használata

- Crypto.Signature modul
- Támogatott algoritmusok:
 - RSA (w/ PSS – Probabilistic Signature Scheme), DSA, ECDSA
- Használati példa:
 - Aláírás generálás
 - » Privát kulcs importálása
 - » Aláíró objektum létrehozása a new() függvénnyel, melynek átadásra kerül a privát kulcs
 - » Hash objektum létrehozása és az aláírandó üzenet hash-elése
 - » Az aláíró objektum sign() függvényének meghívása a hash objektummal mint bementtel (ez belső állapotában tartalmazza az üzenet hash értékét)
 - Aláírás ellenőrzés
 - » Publikus kulcs importálása
 - » Aláíró objektum létrehozása a new() függvénnyel, melynek átadásra kerül a publikus kulcs
 - » Hash objektum létrehozása és az üzenet hash-elése
 - » Az aláíró objektum verify() függvényének meghívása a hash objektummal mint bementtel (ez belső állapotában tartalmazza az üzenet hash értékét)

PyCryptodome: RSA-PSS aláírás generálás

```
from Crypto.Signature import PKCS1_PSS
from Crypto.Hash import SHA256
from Crypto.PublicKey import RSA

ifile = open('testinput.txt', 'rb')
msg_to_be_signed = ifile.read()
ifile.close()

h = SHA256.new()
h.update(msg_to_be_signed)
# Don't call h.digest() here!!!
# The hash object h will be passed to the signing function,
# and it will complete the hash calculation by calling h.digest()

kfile = open('rsa-test-keypair.pem', 'r')
keypairstr = kfile.read()
kfile.close()

keypair = RSA.import_key(keypairstr, passphrase='x#4K')
signer = PKCS1_PSS.new(keypair)

signature = signer.sign(h)

#print(signature)
print(signature.hex())
```

rsa-sign-test.py

↑
*Ez csak egy (rossz) példa!
Soha nem szabad jelszót
alkalmazásba belekódolni!*

PyCryptodome: RSA-PSS aláírás ellenőrzés

```
from Crypto.Signature import PKCS1_PSS
from Crypto.Hash import SHA256
from Crypto.PublicKey import RSA

infile = open('testinput.txt', 'rb')
msg_signed = infile.read()
infile.close()

h = SHA256.new()
h.update(msg_signed)
# Don't call h.digest() here!!!
# The hash object h will be passed to the signing function,
# and it will complete the hash calculation by calling h.digest()

kfile = open('rsa-test-pubkey.pem', 'r')
pubkeystr = kfile.read()
kfile.close()

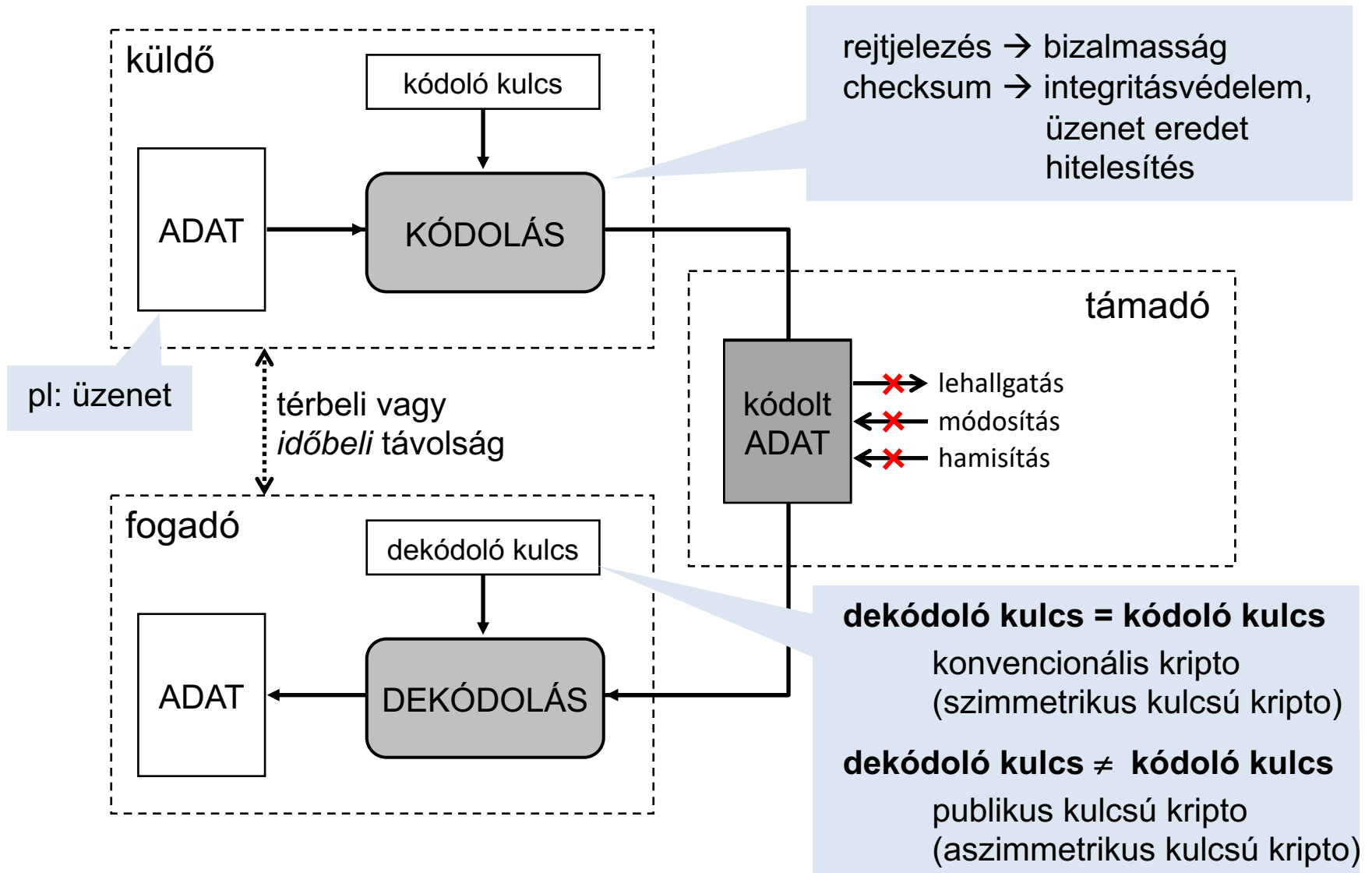
pubkey = RSA.import_key(pubkeystr)
verifier = PKCS1_PSS.new(pubkey)

sfile = open('rsa-sig.out', 'rb')
signature = sfile.read()
sfile.close()

if verifier.verify(h, signature):
    print('Success.')
else:
    print('Failure.')
```

rsa-sver-test.py

Összefoglalás

Gyakorlatban előforduló problémák

- Kulcs menedzsment problémák
 - pl: gyenge véletlenszám generátor használata kulcs generálásánál
 - pl: jelszó alapú kulcsgenerálás nem megfelelő módon
- Protokoll gyengeségek
 - pl: kriptó algoritmusok nem megfelelő módon történő használata
- Implementációs problémák
 - programozási hibák
 - „side channel” támadások (pl: műveletek időigénye, áramfelvétele információt szivárogtat ki az éppen használt kulcsról)
- Emberi butaság
 - pl: saját tervezésű „kriptó” algoritmus használata

Kulcsok generálása, tárolása

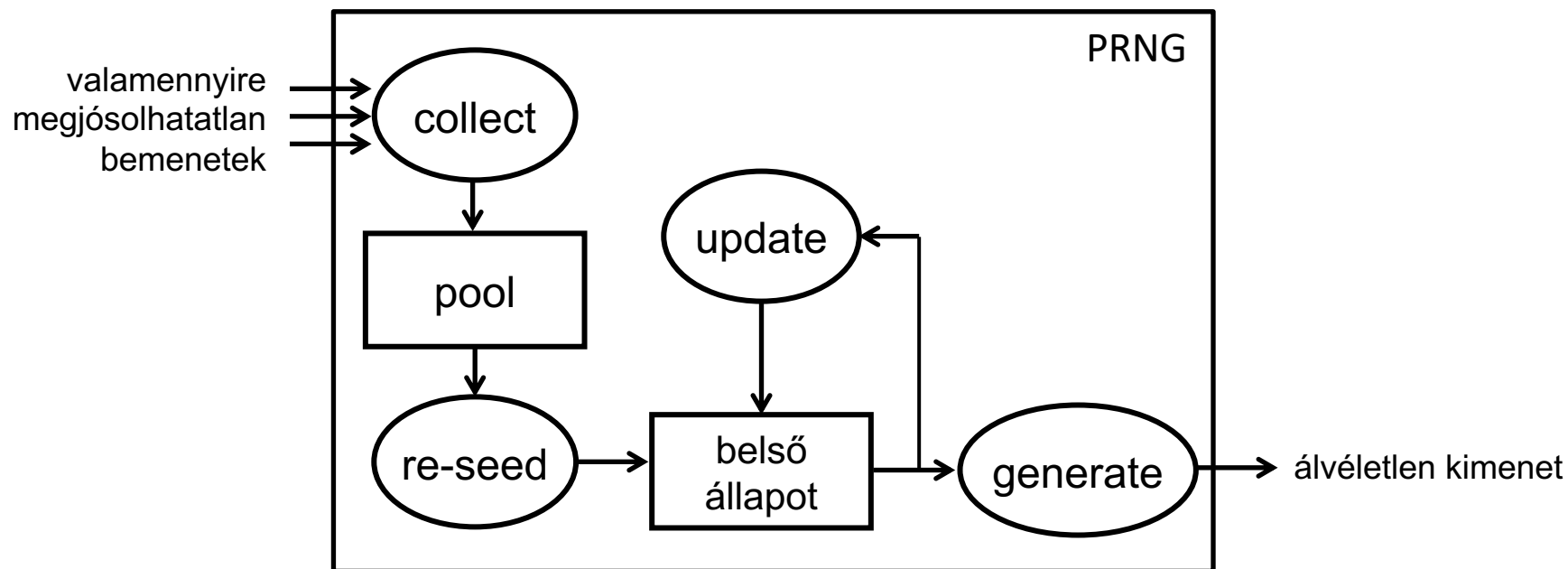
Véletlenszámok

- Mind a szimmetrikus, mind az aszimmetrikus kulcsok generálásához szükség van a támadó számára megjósolhatatlan véletlen számokra (bitekre)
- Sok más kriptográfiai paraméterrel (pl. IV) szemben is követelmény az előre megjósolhatatlanság
- A programnyelvek alapértelmezett véletlenszám generátorai (pl. C `rand()` függvény) nem alkalmasak kriptográfiai célokra, mert előre megjósolható kimenetet produkálnak

Valódi vs. álvéletlen számok

- Egy valódi véletlenszám generátor kimenete megjósolhatatlan, még akkor is, ha korábbi kimeneteit ismerjük
 - ha pl. a kimenet n bites, akkor akármennyi kimenetet figyeltünk is meg eddig, a következő kimenetet nem tudjuk 2^{-n} -nél nagyobb valószínűséggel helyesen megjósolni
- Sajnos valódi véletlenszámok sokszor nem állnak rendelkezésre megfelelő mennyiségben vagy sebességgel
 - pl. ha egy RSA kulcspárt akarunk generálni, akkor több ezer véletlen bitre van szükségünk, és nem szeretnénk percekig várni ezek generálására
- Az **álvéletlen generátorok** (pseudo-random number generator - PRNG) nem valódi véletlen kimenetet állítanak elő, viszont...
 - gyorsak, nagy mennyiségű kimenetet képesek generálni rövid idő alatt
 - ha megfelelően vannak tervezve és használva, akkor olyan kimenetet produkálnak, ami egy külső megfigyelő számára praktikusán megkülönböztethetetlen egy valódi véletlen generátor kimenetétől

PRNG-k működése

- A belső állapotot...
 - minden kimenet generálás után frissítjük
 - néha (mikor már elég sok valamennyire megjósolható bemenetet gyűjtöttünk) teljesen újra generáljuk (re-seed)
- A kimenetet a belső állapotból állítjuk elő egy egyirányú függvény segítségével (pl. hash függvény vagy blokkrejtjelező)

Valamennyire megjósolhatatlan bemenet

- Lehetséges források:

- aktuális idő (óra)
- billentyű leütések közti idő
- egér mozgás
- disk hozzáférési idő
- kamerakép, mikrofon
- hardver mellékhatások
(pl. ellenállás termikus zaja)

- A bemenet nem teljesen véletlen, a támadó ismerheti vagy befolyásolhatja a bemenet egy részét
- Ami fontos az az, hogy nem tud mindent megfigyelni vagy befolyásolni, azaz a bemenet valamennyire megjósolhatatlan marad számára

Kulcsok tárolása

- Az alkalmazásoknak biztonságosan kell tárolniuk a kulcsokat
- Két lehetséges hozzáállás:
 - Bontás ellenálló hardver modul (pl: chip-kártya)
 - » Fizikai védelem és hozzáférések kontrollja
 - » A kulcsnak sosem kell elhagynia a biztonságos modult
 - » Ez azért lehetséges, mert a modul nem csak tárolásra alkalmas, hanem számítási műveletek végzésére is (pl: kriptó műveletek tud végezni a kulccsal)
 - » A modul kívülről bemenetként kapja a számításhoz a további adatokat
 - » Minden művelethez engedélyezés (pl: PIN megadása) szükséges
 - Rejtjelezett fájl
 - » A fájlrejtjelező kulcs gyakran jelszóból van előállítva
 - » A felhasználónak minden kulcshasználat előtt be kell írnia ezt a jelszót
 - » Figyelni kell arra, hogy a jelszó potenciálisan lehet gyenge, ami off-line szótáras támadásokhoz vezethet
 - » Speciális módon kell a fájlrejtjelező kulcsot generálni a jelszóból!

Kulcsgenerálás jelszóból

- Két fontos mechanizmus: *stretching* és *salting*
- Stretching
 - a jelszó találgatás költségének növelése azzal, hogy a kulcsot a jelszóból egy sok iterációt igénylő számítással állítjuk elő (pl. többszörös hash-elés vagy rejtjelezés)
 - 10000 iteráció 10000-szeresen lelassítja a kulcs előállítását, de...
 - » a legitim felhasználó számára, aki a jó jelszót írja be, ez szinte észrevehetetlen
 - » a támadónak viszont egy egész szótárral kell próbálkoznia!

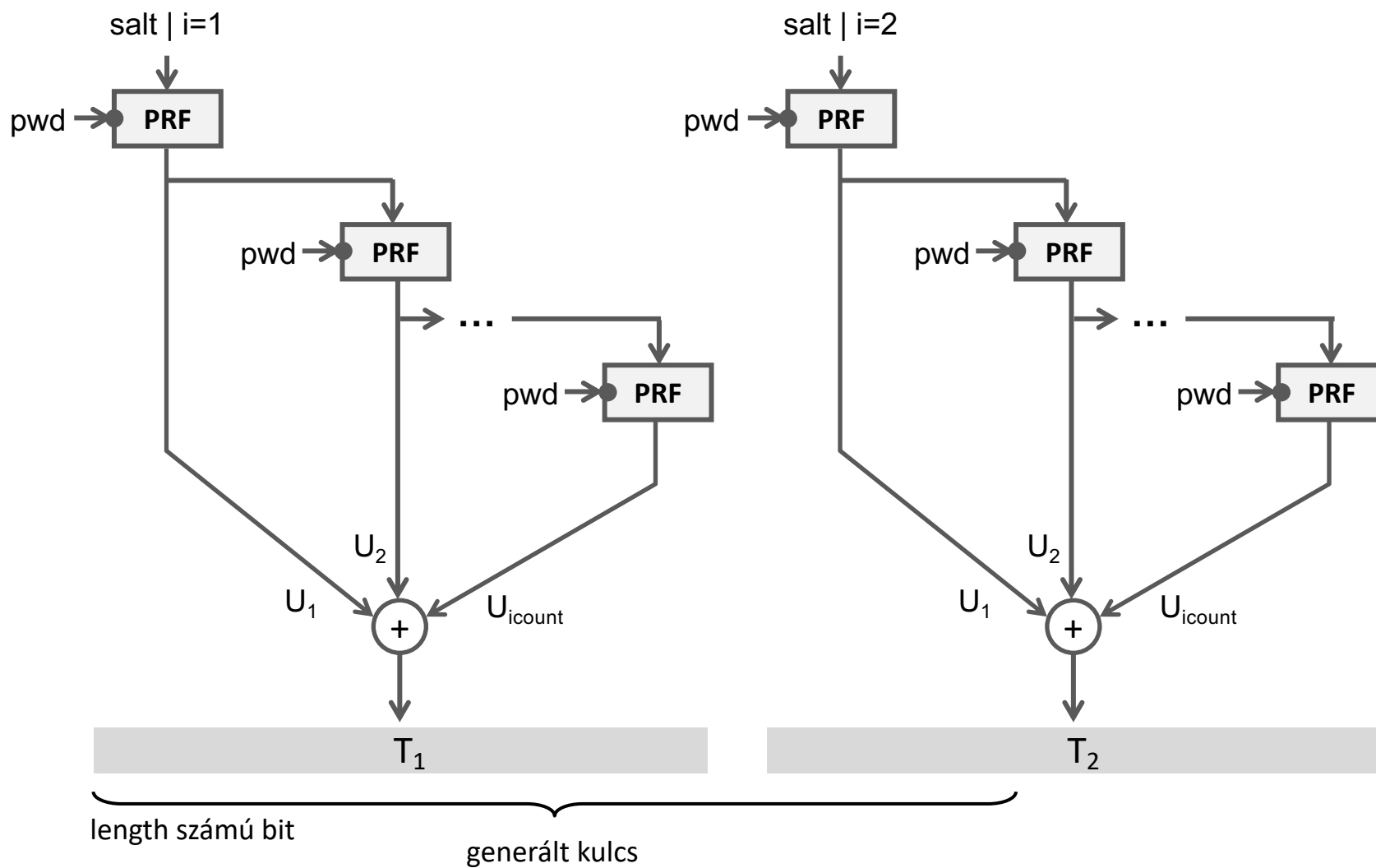
Kulcsgenerálás jelszóból

- Salting
 - Salt = véletlen érték, amivel a jelszót módosítjuk a kulcsgenerálás előtt
 - Biztosítja, hogy ugyanabból a jelszóból több különböző kulcs is generálható
 - » Ha a salt mérete elég nagy, akkor a generált kulcsok között elenyésző valószínűséggel lesz azonos
 - Ellehetetleníti az előszámításokra (pre-computation) épülő támadásokat
 - » Ha a támadó előre szeretné kiszámítani és tárolni egy szótár szavaiból előállítható kulcsokat, akkor ezt most minden lehetséges salt értékre meg kell tennie
 - » Ha a salt mérete elég nagy, akkor a szükséges számítási és tárolási kapacitás óriási lehet (pl. 64 bites salt --» 2^{64} számítási és tárolási komplexitás)

PBKDF2

- PBKDF = Password Based Key Derivation Function
- derived key = PBKDF2(PRF, passwd, salt, icount, length)
 - PRF – véletlen függvény két bemenettel (pl: HMAC-SHA256)
 - passwd – jelszó, amiből a kulcsot akarjuk generálni
 - salt – elegendően nagy (pl: 64 bites) véletlen érték
 - icount – iterációk száma (pl: 10000 vagy több)
 - length – a generált kulcs kívánt mérete (pl: 128 vagy 256 bit)
- Számítások:
 - $\text{PBKDF2}(\text{PRF}, \text{passwd}, \text{salt}, \text{icount}, \text{length}) = T_1 \mid T_2 \mid \dots$
ahol $T_i = F(\text{passwd}, \text{salt}, \text{icount}, i)$
 - $F(\text{passwd}, \text{salt}, \text{icount}, i) = U_1 \oplus U_2 \oplus \dots \oplus U_{\text{icount}}$
ahol $U_1 = \text{PRF}(\text{passwd}, \text{salt} \mid i)$ és $U_k = \text{PRF}(\text{passwd}, U_{k-1})$ ($k = 2, 3, \dots$)

PBKDF2

PyCryptodome: Kulcsgenerálás jelszóból

- `Crypto.Protocol.KDF` modul
- Támogatott algoritmusok:
 - PBKDF2, `scrypt`, `bcrypt`, HKDF
- Használati példa: PBKDF2
 - A jelszó lehet parancssori argumentum vagy be lehet kérni a felhasználótól
 - A salt generáláshoz erős véletlenszám generátort kell használni
 - `PBKDF2()` függvény meghívása a megfelelő bemeneti értékekkel
 - a függvény kimenete a generált kulcs

PyCryptodome: PBKDF2 használata

```
from getpass import getpass
from Crypto.Random import get_random_bytes
from Crypto.Protocol import KDF

passphrase = getpass(prompt='Passphrase: ')
salt = get_random_bytes(16)
aes_key = KDF.PBKDF2(passphrase, salt, count=10000, dkLen=32) # 32 bytes=256 bits

# use aes_key to initialize an AES cipher object
# use the AES cipher object to encrypt/decrypt data
```

kdf-test.py

Ellenőrző kérdések

- Mi a kriptográfiai hash függvény?
- Mi a hash függvények 3 fő biztonsági tulajdonsága?
- Hogyan használható egy MAC függvény üzenet-hitelesítésre?
- Milyen támadói modellek léteznek MAC függvények esetén?
- Mik a MAC függvények biztonsággal kapcsolatos tulajdonságai?
- Hogyan működnek a nyers erő támadások a MAC függvények ellen?
- Mi a digitális aláírás? Mik a fő különbségek a digitális aláírás és a MAC függvények között?
- Milyen támadói modellek léteznek digitális aláírás sémák ellen?
- Mi a hash-and-sign modell? Miért használjuk a gyakorlatban? Milyen követelményt támaszt az alkalmazott hash függvénnyel szemben?
- Milyen problémák fordulnak elő a gyakorlatban kriptográfiát használó rendszerekben?

Ellenőrző kérdések

- Mit jelent az, hogy a valódi véletlenszámok megjósolhatatlanok?
- Miben különbözik egy álvéletlen generátor egy valódi véletlenszám generátortól?
- Hogyan épül fel egy PRNG? Honnan kaphat valamennyire megjósolhatatlan bemenetet?
- Hogyan tárolhatunk kulcsokat biztonságosan?
- Mire kell odafigyelni, ha jelszóból generálunk kriptográfiai kulcsot?
- Mi az a salting és mi az a stretching?